

O‘Z VAQTIDA DAVOLANMAGAN SUT TISHLARINING DOIMIY TISH MURTAGIGA TASIRI

Xolboyeva Nasiba Asrorovna

Samarkand davlat tibbiyot universiteti Stomatologiya fakulteti
Terapevtik stomatologiya kafedrası assistenti

Turayeva Kamila Furkat qizi

Davronova Nigora Valijon qizi

Magistratura rezedentlari

Annotatsiya: Ushbu maqola o‘z vaqtida davolanmagan sut tishlarining doimiy tish murtagiga ta’sirini tahlil qiladi. Sut tishlari infeksiyalanib yoki noto‘g‘ri rivojlanganda, bu doimiy tishlarning shakli, joylashuvi va chiqish vaqti bilan bog‘liq muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Davolanmagan kariyes yoki pulpit doimiy tish murtagida infeksiya tarqalishiga, tishlarning qiyshiq yoki noto‘g‘ri chiqishiga olib keladi. Shuningdek, bu holat bolalarning ovqatlanishi, psixologik holati va umumiy sog‘lig‘iga ham salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Profilaktik choralar va erta davolanish sut tishlari muammolarining oldini olishda muhim rol o‘ynaydi.

Kalit so‘zlar: Sut tishlari, doimiy tish murtagi, kariyes, pulpit, infeksiya, tish rivojlanishi, ortodontik muammolar, tish yallig‘lanishi, profilaktika.

O‘z vaqtida davolanmagan sut tishlarining doimiy tish murtagiga ta’siri tish shifokorlari, pediatrlar va ota-onalar uchun dolzarb mavzulardan biri hisoblanadi. Sut tishlari bolaning ilk marta chiqqan tishlari bo‘lib, ular nafaqat ovqatni chaynash, balki doimiy tishlar rivojlanishi uchun joyni saqlab turish kabi muhim vazifalarni bajaradi. Ammo ba’zi hollarda sut tishlari bilan bog‘liq muammolar vaqtida davolanmay, bu kelajakda doimiy tishlarning noto‘g‘ri rivojlanishiga va boshqa og‘ir oqibatlariga olib kelishi mumkin. Sut tishlari bilan bog‘liq muammolar, masalan, kariyes, pulpit, parodontit yoki jarohatga bog‘liq shikastlanishlar o‘z vaqtida bartaraf qilinmasa, doimiy tish murtagiga zarar yetkazishi ehtimoli oshadi. Sut tishlari ostida joylashgan doimiy tishlarning murtaklari sut tishlari ildizlari va tish o‘sma to‘qimasi bilan o‘ralgan bo‘ladi. Agar sut tishi infeksiya o‘chog‘iga aylansa, bu infeksiya doimiy tish murtagiga ham tarqalishi mumkin. Natijada doimiy tish murtaklari rivojlanishida turli xil patologiyalar yuzaga keladi, masalan, tishning

anormal shaklda rivojlanishi, mine va dentinning yetarlicha shakllanmasligi yoki doimiy tishning o‘z vaqtida chiqmasligi.

Davolanmagan kariyes yoki pulpit holatlari ko‘pincha infeksiya tarqalishiga olib keladi. Agar infeksiya chuqurlashib, ildiz qismiga yetib borsa, bu infeksiya doimiy tish murtagiga ham o‘tadi. Oqibatda doimiy tish murtagining yallig‘lanishi (odontogen infeksiyalar) kuzatilishi mumkin. Yallig‘lanish jarayoni davom etgan sari, tish murtagi rivojlanishda orqada qoladi yoki hattoki nobud bo‘lishi ham mumkin. Natijada bolada doimiy tishlar qiyshiq chiqishi yoki umuman chiqmasligi kuzatiladi. Ba‘zi hollarda esa doimiy tishlar shaklan o‘zgaradi: ular haddan tashqari kichik, anormal shaklga ega yoki juda nozik bo‘ladi. Sut tishlarining o‘z vaqtida davolanmasligi tishlar orasidagi joyning yo‘qolishiga ham olib kelishi mumkin. Har bir sut tishi bolaning doimiy tishlari uchun joyni saqlab turish funksiyasiga ega. Agar sut tishi oldindan tushib qolsa yoki olib tashlansa, bu holatda qolgan sut tishlari bo‘sh joyni egallashga harakat qiladi. Natijada doimiy tishlar chiqishi kerak bo‘lgan joy torayadi yoki umuman yopiladi. Bu esa doimiy tishlar noto‘g‘ri joylashuviga, qiyshiq yoki zich bo‘lib chiqishiga sabab bo‘ladi. Kelajakda esa bu muammo bolada ortodontik davolanish zaruriyatini keltirib chiqaradi. Tish qatorining noto‘g‘ri shakllanishi faqat estetik nuqtai nazardan emas, balki funktsional muammolarga ham sabab bo‘ladi, chunki noto‘g‘ri joylashgan tishlar ovqatni to‘g‘ri chaynashga va og‘iz bo‘shlig‘ining gigiyenasini saqlashga to‘sqinlik qiladi.

Shuningdek, sut tishlarining shikastlanishi natijasida doimiy tishlarning rangida o‘zgarishlar ham kuzatilishi mumkin. Infeksiya yoki mexanik shikastlanish natijasida doimiy tish murtaklariga zarar yetganda, doimiy tishlar sariq, jigarrang yoki kul rangga aylanishi mumkin. Bu esa nafaqat tishlarning estetik ko‘rinishiga ta’sir qiladi, balki ba‘zi hollarda tish to‘qimalarining yanada zaiflashishiga olib keladi. Shu sababli bunday tishlar kelajakda ko‘proq kariyesga moyil bo‘ladi. Sut tishlarining noto‘g‘ri rivojlanishi yoki o‘z vaqtida davolanmasligi doimiy tishlarning chiqish vaqti kechikishiga ham sabab bo‘ladi. Agar sut tishi infeksiya o‘chog‘i bo‘lib, vaqtida olib tashlanmasa, bu holatda doimiy tishning tabiiy surilish jarayoni to‘xtashi yoki kechikishi mumkin. Natijada doimiy tishlar belgilangan vaqtdan keyin chiqadi yoki hatto ortiqcha qiyinchilik bilan tish go‘shini yorib chiqadi. Bu esa bolada doimiy tishlarning chiqishi davomida noqulayliklar, og‘riqlar keltirib chiqarishi mumkin. Shu bilan birga, sut tishlarini o‘z vaqtida davolash bilan bog‘liq e’tiborsizlik bolaning umumiy salomatligiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Sut tishlari bilan bog‘liq muammolar og‘iz bo‘shlig‘idagi infeksiyalarni keltirib chiqarib, bu infeksiyalar ko‘pincha nafas yo‘llari, yurak yoki buyrak kabi ichki organlarga ham tarqalishi mumkin. Bu holatlarda infeksiya og‘irlashib, bolaning umumiy holatini yomonlashtiradi, immunitet tizimiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Yuqorida ta‘kidlanganidek, sut tishlarining o‘z vaqtida davolanmasligi kelajakda doimiy tishlarning rivojlanishi va umumiy holatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shu sababli, sut tishlaridagi har qanday muammoni o‘z vaqtida aniqlash va davolash bolaning tishlari sog‘lom va to‘g‘ri rivojlanishi uchun muhimdir. Ota-onalar, pediatrlar va stomatologlar bolalarning tish salomatligini diqqat bilan kuzatib borishlari va zarur hollarda tegishli choralarga o‘z vaqtida murojaat qilishlari kerak.

Sut tishlarining o‘z vaqtida davolanmasligi nafaqat infeksiyon kasalliklar va doimiy tish murtaklariga zarar yetkazishi bilan bog‘liq, balki bolaning psixologik holatiga ham ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Bolalar og‘riq yoki noqulaylikni boshdan kechirayotganlarida, ular ko‘pincha ovqatlanishdan bosh tortadilar, bu esa ularning jismoniy rivojlanishi va umumiy sog‘lig‘iga salbiy ta‘sir qiladi. Shu bilan birga, bolalarda tish og‘rig‘i doimo yomon kayfiyat va asabiylashishiga olib keladi, bu esa ular o‘qish va o‘rganish jarayoniga salbiy ta‘sir qiladi. Sut tishlari bilan bog‘liq muammolarning oldini olish uchun profilaktik choralar muhim ahamiyatga ega. Bolalarda ilk tish chiqishi bilan stomatologga tashrif buyurish, muntazam ravishda tishlarni tozalash va to‘g‘ri ovqatlanish odatlarini shakllantirish zarur. Ko‘pgina ota-onalar sut tishlari vaqtinchalik bo‘lgani uchun ularni parvarish qilishga kam e‘tibor beradilar, ammo bu noto‘g‘ri qaror. Sut tishlari doimiy tishlar uchun yo‘l ko‘rsatuvchi bo‘lib xizmat qiladi va ular sog‘lom bo‘lmasa, doimiy tishlarning rivojlanishi buziladi.

Shuningdek, tibbiy muolajalar vaqtida tishlarni saqlab qolish imkoniyatlari ham kengayib bormoqda. Zamonaviy stomatologik texnologiyalar va materiallar sut tishlarini to‘g‘ri davolashda samarali natijalarni ko‘rsatmoqda. Masalan, biokompatibil plomba materiallari yoki ortodontik vositalar yordamida sut tishlarini mustahkamlash va ularni to‘g‘ri joylashuvda saqlash mumkin. Agar sut tishi qattiq shikastlangan bo‘lsa, pediatrik stomatologlar tishni olib tashlashdan ko‘ra, uni tiklashga intiladi, chunki sut tishini o‘rnida saqlash kelajakdagi tish qatorining to‘g‘ri shakllanishi uchun muhimdir. Profilaktik choralar doirasida bolalarga tishlarni parvarish qilish bo‘yicha to‘g‘ri ko‘nikmalarni shakllantirish ham muhimdir. Tishlarni muntazam ravishda tozalash, shirinliklar iste‘molini cheklash,

shuningdek, floridli tish pastalaridan foydalanish orqali tishlar salomatligini saqlash mumkin. Shuningdek, bolalarning tishlari uchun doimiy stomatologik ko‘riklardan o‘tish orqali ham ko‘plab muammolarning oldini olish mumkin.

Yana bir muhim jihat – bu bolalar uchun o‘yin tarzida tish parvarish qilishni o‘rgatishdir. Bolalarda gigiyena ko‘nikmalarini shakllantirish uchun ularga qiziqarli va qiyinchiliksiz usullarni taklif qilish zarur. Masalan, bolalar uchun maxsus tish cho‘tkalari, o‘yin shaklidagi tish pastalari yoki tishlar tozalangandan keyin foydalanish mumkin bo‘lgan interaktiv ilovalar bu jarayonni yanada yoqimli qiladi va motivatsiyani oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, sut tishlarining o‘z vaqtida davolanmasligi nafaqat og‘iz bo‘shlig‘i bilan bog‘liq muammolar, balki bolaning umumiy jismoniy va psixologik rivojlanishiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun ota-onalar va stomatologlar bu masalaga jiddiy e’tibor qaratishlari zarur. Sut tishlari haqida o‘z vaqtida g‘amxo‘rlik qilish – kelajakda doimiy tishlarning sog‘lom va to‘g‘ri rivojlanishini ta’minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Adiba, I., & Qurambayevich, Q. A. (2023). BOLALARDAGI SUT TISHLARINING ANATOMIYASI. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 6(7), 129-131.
2. Alimova, K. D., Malikov, S. T., & Zokirjonova, G. X. (2023). BOLALARDA SUT TISHLARINING NORMADA VA PATOLOGIYADA CHIQISHINI TAQQOSLASH. Journal of Innovation, Creativity and Art, 43-47.
3. Norboyeva, T. (2024). TISHNING SEMENT QAVATI. ILM-FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI, 2(2), 149-150.
4. Axmadov, I., & Sanaqulov, J. (2024). RAQAMLI TISH QOLIPLARI. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 3(1 Part 3), 47-51.

Research Science and
Innovation House

